

oproep

vooraf

De ervaring uit de prijsvraag WHO CARES die de Rijksbouwmeester, de Raad voor Volksgezondheid en Humanitas in 2017 organiseerden voor de ministeries van VWS en BZK leert dat passende woonzorgvormen moeilijk tot stand komen. De grootste bottleneck bleek de locatie. Dit heeft te maken met het belang van de woonomgeving voor ouderen. Ze willen langer zelfstandig wonen, en dat niet persé in hun eigen huis. Ze willen echter alleen naar een geschikte woning verhuizen binnen bereik van hun sociale netwerk in hun eigen buurt. Maar in bestaande wijken zijn weinig locaties voorhanden. Een goed plan dat voorziet in passende vormen van wonen met zorg, waarin naast de woning ook aandacht is voor de woonomgeving en de buurt is dan vaak te abstract, of niet haalbaar omdat de schaarse locaties te duur zijn om een maatschappelijke doelstelling te realiseren.

Locatie, LOCATIE, locatie

In bestaande wijken zijn er veel te weinig ontwikkellocaties voorhanden. Als er al grond of een gebouw te vinden is, dan bestaat daar vaak veel belangstelling voor vanuit ontwikkelaars, buurtbewoners, maar ook maatschappelijke organisaties. Een goed plan dat voorziet in passende vormen van wonen met zorg, waarin naast de woning ook aandacht is voor de woonomgeving en de buurt is dan vaak te abstract, of niet haalbaar omdat de schaarse locaties te duur zijn om een maatschappelijke doelstelling te realiseren.

Taskforce wonen en zorg

Om de gemeenten bewust te maken van de urgentie en de omvang van de vraag naar ruimte voor senioren hebben VNG, Aedes, Actiz en de ministeries van VWS en BZK een taskforce ingesteld die zich ten doel stelt dat alle gemeenten in 2020 met hun maatschappelijke partners een analyse te maken van hun woonzorgopgaven. In 2021 moeten de gemeenten vervolgens samen met hun lokale partners afspraken maken op het thema wonen, zorg, welzijn en leefbaarheid, met als doel om in alle gemeenten passende woonzorgvormen te realiseren.

Meer wonen met zorg

Ook de Commissie Bos zegt in haar rapport *Oud en zelfstandig in 2030. Een reisadvies* dat er flinke stappen genomen worden om de zorg voor thuiswonende ouderen op peil te brengen en te houden bij het huidige tempo van vergrijzing. Het aantal ouderen dat zelfstandig woont, is het afgelopen decennium sterk gestegen en omdat de bevolking de komende tien jaar verder veroudert, zal de druk op de zorg alleen maar toenemen. Er zijn meer woningen voor ouderen nodig en er kan beter gebruik worden gemaakt van digitale technieken in de zorg. De openbare ruimte is in veel gevallen niet goed ingericht voor ouderen.

De Raad voor Volksgezondheid en Samenleving stelt in haar advies over de derde levensfase voorop dat iedereen zijn of haar levenswijze zo veel mogelijk naar eigen wens moet kunnen inrichten. Tegelijkertijd benadrukt de Raad dat de beschikbaarheid en toegankelijkheid van deze keuzes een collectief belang dient en ook een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid is. Keuzes die mensen in de derde levensfase op individueel niveau maken, zijn afhankelijk van collectieve of maatschappelijke arrangementen, normen en omstandigheden. Bovendien hebben keuzes van mensen in de derde levensfase invloed op de mogelijkheden van andere groepen in de maatschappij.

Het is een gemiste kans om onze steden en dorpen hier niet beter op voor te bereiden: “Een stad die goed is ingericht voor ouderen en kwetsbaren, levert een betere stad op voor iedereen,” aldus Rijksbouwmeester Floris Alkemade.

de woonzorgchallenge

Als een vervolg op de prijsvraag WHO CARES ontwikkelen we daarom een nieuw initiatief: de woonzorgchallenge. De woonzorgchallenge is een instrument voor gemeentes waarmee ze initiatiefnemers, ontwerpers, bewoners, ontwikkelaars en zorgmedewerkers kunnen uitdagen om plannen in te dienen voor een concrete locatie. We zoeken daarvoor een gemeente die overtuigd is van nut en noodzaak van passende vormen van wonen en zorg voor ouderen met aandacht voor de woonomgeving. De gemeente heeft in beeld waar zulke vormen van wonen en zorg zouden moeten worden gerealiseerd en stelt één van die locaties, eventueel in combinatie met een maatschappelijke organisatie (corporatie, zorgaanbieder, welzijnsinstelling of kerk) beschikbaar in een challenge: een vorm van aanbesteding voor initiatieven van bewoners in combinatie met ontwerpers, zorgexperts en ontwikkelaars.

Methode ontwikkelen door middel van pilotlocatie

We ontwikkelen de woonzorgchallenge met een koplopersgroep van maximaal vijf gemeenten en aan de hand van een concrete pilotlocatie. We maken gebruik van de inzichten die de prijsvraag WHO CARES en de community of practice hebben opgeleverd. Op basis van de ervaringen uit de pilot ontwikkelen we een manier van aanbesteden die ook voor andere gemeenten, overheden en maatschappelijke organisaties bruikbaar is. Door de werkwijze met een koplopersgroep van een aantal gemeenten te ontwikkelen kunnen we van elkaar leren. Zo wordt de toepasbaarheid van de woonzorgchallenge vergroot en kunnen er meer passende vormen van wonen en zorg meer worden gerealiseerd.

Stappenplan

Als u interesse heeft in de ontwikkeling van de woonzorgchallenge, krijgt u van ons een uitnodiging voor een bijeenkomst waar we informatie geven over de woonzorgchallenge. We bespreken de behoefte aan wonen en zorg en aanpassing van de woonomgeving in uw gemeente, de vigerende woonvisie en omgevingsvisie, en welke locaties in uw gemeente geschikt zijn om passende woonzorgvormen te realiseren.

We kijken vervolgens samen naar specifieke locaties: hoeveel en welk soort woningen voor ouderen kunnen er gerealiseerd worden, welke ingrepen zijn nodig in de woonomgeving en de openbare ruimte om de buurt geschikt te maken voor ouderen en welke voorzieningen en activiteiten vanuit de gemeenschap ouderen kunnen ouderen helpen zelfstandig te blijven wonen. Tot slot kijken we welke maatregelen nodig zijn om veiligheid en gezondheid van ouderen te waarborgen, ook in relatie tot de corona-pandemie.

We selecteren samen een gemeente waar we de woonzorgchallenge gaan uitvoeren; in die gemeente plaatsen we een open oproep voor ontwerpen voor de locatie. De criteria waaraan ontwerpteams moeten voldoen om deel te nemen aan de woonzorgchallenge bepalen we met elkaar. Om er voor te zorgen dat deze uitvraag voldoet aan aanbestedingsregels, krijgen we advies van Architectuur Lokaal. In hoofdlijnen bestaat het project uit de volgende stappen:

- juli-augustus: werving gemeenten, gesprekken
- september: eerste bijeenkomst met de koplopersgroep van gemeenten; kennismaken, selectie pilotlocatie
- oktober: uitvraag aan ontwerpteams, benodigde achtergrondinformatie en keuze jury; publicatie open oproep.
- november: kijkdag locatie en aanmelden van teams
- december: indienen voorstellen en juryselectie (3-5 teams)
- februari: pitches teams en keuze jury
- maart: haalbaarheidsonderzoek
- april: indienen ontwerp en businesscase; verkoop of projectbesluit.
- juni: verwerken inzichten tot format Woonzorgchallenge.

wie kan er meedoen?

Als u de opgave voor wonen en zorg in de komende jaren in beeld hebt voor uw gemeente, en u heeft behoefte aan passende vormen van wonen en zorg voor ouderen met aandacht voor de woonomgeving en voorzieningen in de buurt, dan is de WHO CARES woonzorgchallenge iets voor u. Wie als gemeente deelneemt aan de community of practice van de woonzorgchallenge krijgt daarmee toegang tot het netwerk van ontwerpers, ontwikkelaars en zorgmedewerkers van WHO CARES. Zij kunnen met ontwerpkracht bewoners helpen om passende vormen van wonen en zorg te vinden voor hun woonomgeving. Dat levert een haalbaar ontwerp op voor een concrete locatie in uw gemeente.

Deelnemers aan de koplopersgroep krijgen inzicht hoe de andere gemeenten en maatschappelijke organisaties omgaan met de opgave van wonen en zorg. Het eindresultaat is de methode van de WHO CARES woonzorgchallenge die is getest aan de hand van de pilotlocatie. Deelnemers aan de koplopersgroep hebben de mogelijkheid om mede vorm te geven aan deze methode en hebben daardoor een voorsprong om de methode in eigen gemeente toe te passen.

wat is er nodig voor deelname?

Een geschikte locatie voor wonen met zorg in de gemeente

De locatie (gebouw of terrein) ligt in een woonwijk waar behoefte is aan nieuwe vormen van wonen en zorg. De gemeente hoeft niet zelf eigenaar van de locatie te zijn; dit kan ook een corporatie of zorginstelling zijn. De eigenaar is wel bereid de locatie te verkopen, voor langere tijd te verhuren of in erfpacht uit te geven aan het team met het beste voorstel.

Bereidheid tot samenwerking

De gemeente die deelneemt aan de koplopersgroep werkt actief samen met maatschappelijke organisaties in de buurt. De inschatting is dat de bewoners van de wijk/buurt bereid zijn om mee te denken en te werken aan een ontwerp dat hun woonomgeving en de buurt toekomstbestendig maakt.

Ambitie om innovatie te stimuleren

Deelname aan de koplopersgroep vraagt bereidheid om domeinoverstijgend te werken. Het is een zoektocht naar een nieuwe visie op wonen met zorg in de buurt. Samen met de andere deelnemers aan de koplopersgroep en ondersteund door de Rijksbouwmeester en de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving worden er op innovatie gerichte criteria opgesteld voor de partijen die een plan willen indienen voor de locatie.

Inzet van tijd en geld

Gemeenten die meedoen, zetten twee medewerkers (parttime) voor de duur van een jaar in voor de woonzorgchallenge. De medewerkers komen bij voorkeur uit de domeinen zorg en wonen. De gemeente die de locatie inbrengt committeert zich aan het in gebruik geven van de beoogde locatie aan de winnaars van de woonzorgchallenge. De gemeenten van de pilotlocatie faciliteert de bijeenkomsten op locatie en reserveert een ontwerpvergoeding voor deelnemende ontwerpteams.

Organisatie

De ontwikkeling van de woonzorgchallenge en de begeleiding van de koplopersgroep gebeurt door Jasper Klapwijk en Rutger Oolbekkink, in opdracht van het Atelier Rijksbouwmeester en de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving. De ministeries van BZK en VWS maken de ontwikkeling van de Woonzorgchallenge financieel mogelijk. Platform 31 en Architectuur Lokaal ondersteunen de woonzorgchallenge en maken deel uit van de koplopersgroep.

who cares
community of practice

Jasper Klapwijk, jasper@kantelingen.nl of (06) 14 39 59 40 en
Rutger Oolbekkink, rutger.oolbekkink@inbo.com of (06) 55 11 28 36

De WHO CARES Woonzorgchallenge is een initiatief van het Atelier Rijksbouwmeester en de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving in opdracht van de ministeries van VWS en BZK.

planning

juli																															augustus							september						
29	30	31	32	33																																								
9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 1 2 3 4 5 6 7																																												
oproep			aanmeldingen																								overleg				uitnodiging													